

Pécsi Ítéltábla

Pf.III.20.058/2023/4. szám

A felperes:

felperes1 (cím1)

A felperes képviselője:

Dr. Takács Andrea ügyvéd (cím2)

Az alperes:

alperes1 (cím3)

Az alperes képviselője:

ügyvédi iroda (ügyintéző: dr. Boda Róbert ügyvéd, cím4)

A fellebbezési kérelmet előterjesztő fél:

felperes 43. sorszám alatt

A per tárgya:

közhatalom gyakorlásával kapcsolatos sérelemdíj megfizetése

Az elsőfokú bíróság:

Kaposvári Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat:

9.P.20.495/2022/42. számú ítélet

Í t é l e t

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja, és megállapítja, hogy az alperes megsértette a felperes egészséghez fűződő személyiségi jogát azzal, hogy 2022. április 19. napjától 2022. április 25. napjáig, 2022. május 17. napjától 2022. május 30. napjáig és 2022. június 13. napjától 2022. június 20. napjáig terjedő időben elmulasztotta az egészségi állapotának megfelelő étkezés biztosítását.

Kötelezi az alperest, hogy tizenöt napon belül fizessen meg a felperesnek 300.000 (háromszázezer) forintot.

Mellózi az elsőfokú perköltség viselésére vonatkozó rendelkezést, és kötelezi az alperest, hogy tizenöt napon belül fizessen meg a felperesnek 22.500 (huszonkettőezer-ötszáz) forint együttes első- és másodfokú perköltséget.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

- [1] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást szerint a felperes a Kaposvári Törvényszék által kiszabott 4 év 3 hónap időtartamú szabadságvesztés büntetését a jogelőd (jogutódja a alperes1, a továbbiakban: alperes) kezdte meg, majd helységi a intézetben, mint anyaintézetben folytatta.
- [2] A felperest az ellene Kaposváron folyamatban volt másik büntető eljárással összefüggésben 2022. április 19. napjától 2022. április 25. napjáig, 2022. május 17. napjától 2022. május 30. napjáig, illetve 2022. június 13. napjától 2022. június 20. napjáig az alperes megőrzésre befogadta.
- [3] A felperes befogadásakor jelezte az alperesnek, hogy lisztérzékeny, ezért gluténmentes diétára szorul. Bemutatott egy bélyegző és aláírás nélküli okiratot, amely a intézet orvosának 2021. szeptember 28. napján kiállított táplálkozási utasítását tartalmazta lisztérzékeny diéta elrendeléséről, és amelyet elmondása szerint az anyaintézetben biztosítottak is számára. Az alperes a felperesre vonatkozó büntetés-végrehajtási elektronikus nyilvántartásban (Főnix-rendszer), és annak egészségügyi alrendszerében nem lelt fel a felperes lisztérzékenységre, és az annak megfelelő diéta elrendelésére vonatkozó adatot. Rövid úton megkereste a intézet egészségügyi részlegét, amelytől azt a tájékoztatást kapta, hogy az elektronikus nyilvántartás egészségügyi rendszerében nem szerepel a felperes lisztérzékenysége, illetve diétája. Az alperes ezért nem biztosított a felperes részére speciális diétát, a többi fogvatartottal azonos ételmezésben részesítette. A felperes a neki adott ételt elfogyasztani nem tudta, ezért éhezett, illetve a májusi és júniusi kaposvári tartózkodása idején a magával vitt tartós élelmiszerből egészítette ki étkezését.
- [4] A intézet orvosa, egyéb1 2022. június 7. napján elrendelte a felperes részére a diétás étkezést 2022. június 7. napjától 2023. december 31. napjáig. A speciális étkezést rögzítették az elektronikus nyilvántartásban, noha helységi a diétát ténylegesen már korábban is biztosították számára.
- [5] Az alperes a felperes étkeztetés miatti kártérítési kérelmét 2022. május 19. napján kelt határozatával elutasította azzal az indokkal, hogy a nyilvántartási rendszerben büntetés-végrehajtási orvos vagy szakorvos által elrendelt aktív diétás ételmezés nem volt rögzítve.
- [6] A felperes keresetében kérte annak megállapítását, hogy az alperes megsértette az egészséghez fűződő személyiségi jogát, kérte továbbá a jogsértés abbahagyására, valamint a további jogsértéstől való eltiltásra kötelezését, és sérelemdíj címén 1.000.000 forintban való marasztalását. Az elsőfokú eljárásban perköltségként az őt képviselő ügyvéd munkadíját számította fel Áfa nélkül a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (R.) 3.§ (2) bekezdés a) pontja alapján.
- [7] Jogsértő alperesi magatartásként a számára elrendelt, egészségi állapotának megfelelő diéta biztosításának elmulasztását, valamint az alperes örének megalázó magatartását jelölte meg, aki az általa visszautasított kenyeret a zárkája kövezetére dobta. Hangsúlyozta, hogy a perbeli időszak előtt az alperes is megállapította lisztérzékenységet, diétát rendelt számára, és ennek megfelelően jártak el a intézetben is.
- [8] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Arra hivatkozott, hogy a felperes 2022. évi befogadásakor a nyilvántartási rendszerben sem a felperes lisztérzékenységre, sem az ebből kifolyólag elrendelt diétára nem volt adat, ezzel kapcsolatos szakorvosi javaslat nem volt ismert, a felperes diétás ételmezéséről a büntetés-végrehajtási intézet orvosa nem döntött.

Utalt arra is, hogy a intézetben is csak 2022. június 7. napjától kezdődően rendelték el a felperes számára a diétás étkezést, korábban ilyen előírás a nyilvántartásban rögzítésre nem került.

- [9] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította, megállapította, hogy mindkét fél viseli saját költségét, a feljegyzett eljárási illeték pedig az állam terhén marad.
- [10] Ítéletének indokolásában felhívta a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:42.§ (1) és (2) bekezdését, 2:43.§ a) pontját, a 2:51.§ (1) bekezdés a) és b) pontját, 2:52.§-át, 6:548.§-át és a fogvatartottak ételmezési ellátásának ételmezési szakmai és táplálkozás egészségügyi követelményeiről szóló 15/2020. (V. 29.) BVOP utasítás (a továbbiakban: utasítás) 25., 26., 27. és 28. pontját.
- [11] Megállapította, hogy a felperes a perben sikerrel bizonyította lisztérzékenységet, illetve az egészségi állapotának megfelelő diéta elmaradását az alperesi intézetben történő elhelyezése során. Ezáltal a felperest kár (helyesen sérelem) érte, mivel a részére biztosított ételt elfogyasztani nem tudta, ebből következően éhezett, illetve saját magának kellett gondoskodnia egészségügyi panaszokat nem okozó élelemtől. Az alperes magatartását azonban jogszerűnek minősítette, miután a perbeli időszakban az elektronikus nyilvántartás a felperes betegségét és a részére elrendelt diétát megállapító orvosi rendelkezést nem tartalmazott, illetve az intézet orvosa számára diétát nem rendelt el. Erre figyelemmel az alperesi magatartás és a felperest ért sérelem közötti okozati összefüggést sem látta fennállónak, illetve úgy foglalt állást, hogy az alperes magát a felróhatóság alól kimentette. A felperes által kifogásolt megalázó bánásmódot nem találta bizonyítottnak, a korábbi szabadságvesztés büntetési során történt diétás étkeztetése igazolására irányuló utólagos bizonyítási indítványát pedig külön végzéssel elutasította.
- [12] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes fellebbezett, elsődlegesen annak megváltoztatását és a kereset teljesítését, másodlagosan – erre vonatkozó indokolás nélkül – az ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. A másodfokú eljárásban perköltségként 50.000 forint ügyvédi munkadíjat számított fel.
- [13] Vitatta az elsőfokú bíróságnak azt a ténymegállapítását, hogy a perbeli időszakra vonatkozóan a büntetés-végrehajtási intézet orvosa nem rendelt el számára speciális étkeztetést, továbbá azt a megállapítást, hogy az elektronikus nyilvántartás a diétát nem tartalmazta. Álláspontja szerint az okirati bizonyítékok egyértelműen igazolják, hogy a intézetl orvosa a diétáját elrendelte, azt a nyilvántartásban rögzítették, és a baracskai intézetben azt számára folyamatosan biztosították is. Hivatkozott arra is, hogy a szabadságvesztés büntetési során letöltése során az alperesi büntetés-végrehajtási intézetben is elrendelték számára a diétás étkezést, melynek bizonyítása érdekében kérte, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által elutasított utólagos bizonyítási kérelmét teljesítve szerezze be az erre vonatkozó büntetés-végrehajtási iratokat. A jogellenesség hiányára alapított elsőfokú ítéletet azért is jogszabálysértőnek tartotta, mert az alperesre vonatkozó utasítás nem az elektronikus nyilvántartásba történő bejegyzéstől, hanem az orvos rendelkezésétől teszi függővé a diétás étkezés biztosítását, amit nem csupán állított, hanem a nem vitásan bemutatott ambuláns lap másolatával az alperes előtt igazolt is. Fenntartotta azt a hivatkozását is, miszerint az alperes megalázta azzal, hogy a reggelit kiosztó őr a neki biztosított kenyeret a zárka padlójára ledobta.
- [14] Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult. Hangsúlyozta, hogy a felperes számára sem az alperes orvosa, sem más szakorvos nem rendelt el diétát, speciális étkezést az elektronikus nyilvántartási rendszer nem tartalmazott, ezért jogellenes mulasztása nem állapítható meg a diétás étkezés elmaradása miatt.
- [15] A fellebbezés részben alapos.

- [16] A felperes fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére irányuló kérelmét nem indokolta, a fellebbezésben nem hivatkozott eljárási szabálysértést [Pp. 370.§ (3) bekezdés] a másodfokú bíróság nem észlelt, az elsőfokú ítélet kötelező hatályon kívül helyezését megalapozó eljárási szabálysértést, illetőleg megszüntetési okot ugyancsak nem állapított meg, ezért az elsőfokú bíróság ítéletét érdemben bírálta felül.
- [17] A másodfokú bíróság a Pp. 369.§ (3) bekezdés a) pontja szerinti felülbírálati jogkörében – az elsőfokú eljárásban lefolytatott bizonyítási eljárás adatai alapján – az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást az alábbiak szerint módosítja:
- [18] A felperes intézetlbe 2021. szeptember 27. napján történt befogadását követően, 2021. szeptember 28. napján egyéb1 orvos 02/002288 naplószerű táplálkozás, folyadék utasításában úgy rendelkezett, hogy a felperest 2021. szeptember 30. napjától 2023. február 6. napjáig lisztérzékeny diétában kell részesíteni. A büntetés-végrehajtási orvos speciális ételmezésre vonatkozó rendelkezése az elektronikus nyilvántartásban (Főnix- rendszer) rögzítésre került.
- [19] A diétás étkeztetését elrendelését igazolta egyéb1 baracskai büntetés-végrehajtási orvos 02/002288 naplószerű táplálkozási utasítása (9.P.20.495/2022/9. és 22. szám). Az elrendelés tényét támasztja alá, hogy a felperes szabadságvesztés büntetésének egyéb időszakai során a befogadó intézményekben – az alperesnél 2020. november 28. napjától 2021. április 18. napjáig és 2021. december 6. napjától 2021. december 7. napjáig, helység2 2021. március 13. napjától 2021. április 18. napjáig – a speciális ételmezést biztosították, helység1 pedig 2022. június 7. napján azt 2023. december 31. napjáig meghosszabbították. A felperes diétájára vonatkozó, a fentieket igazoló releváns büntetés-végrehajtási iratok rendelkezésre állnak, további iratok beszerzése szükségtelen volt.
- [20] A másodfokú bíróság bizonyítottan találta azt is, hogy a speciális étkezésre vonatkozó orvosi rendelkezés az alperes hivatkozásával szemben az elektronikus nyilvántartásban szerepelt. A 9.P.20.495/2022/15. szám alatt csatolt iratok szerint egyéb2 büntetés-végrehajtási ápoló 2022. május 17. napján nyilatkozott arról, hogy a felperest érintően a nyilvántartó rendszerben a perbeli időszakban speciális diéta nem volt rögzítve, és a baracskai egészségügyi szolgálattól telefonon azt a tájékoztatást kapta, hogy amíg nincs igazoló papírja, addig nem lisztérzékeny.
- [21] Ezzel ellentétes tartalmú a 9.P.20.495/2022/13. sorszám alatt csatolt, 2020. június 20. napján kelt LD–8654/2022/5. számú irat, amely szerint a felperes részére az elektronikus nyilvántartás egészségügyi rendszerében rögzítésre került a diéta.
- [22] Az okiratok tartalma közötti ellentmondás azonban feloldható volt, miután az elsőfokú bíróság megkeresésére egyrészt a intézet1, másrészt a intézet2 megküldte a közhiteles elektronikus nyilvántartásban és annak egészségügyi moduljában (Főnix- rendszer) a felperesre vonatkozó dokumentumokat (9.P.20.495/2022/22. szám), amelyek között szerepel – több hivatkozott orvosi táplálkozási utasítás mellett – egyéb1 2021. szeptember hó 30. napjától 2023. február 6. napjáig terjedő időszakra vonatkozó orvosi rendelkezése a lisztérzékeny diéta alkalmazásáról.
- [23] A felperes által megalázkodónak ítélt bánásmódot (2022. május 18. napján az ő a zárka padlójára dobta a neki járó kenyeret) a felperes nem bizonyította, ezért ebben a körben a tényállás módosítására nem kerülhetett sor, azzal, hogy ezzel kapcsolatos konkrét kereseti kérelem hiányában ez egyébként is szükségtelen volt.
- [24] A másodfokú bíróság az így módosított tényállásból a Pp. 369.§ (3) bekezdés c) pontja szerinti felülbírálati jogkörét gyakorolva az elsőfokú bíróságtól eltérő jogi következtetéseket vont le.
- [25] A büntetés-végrehajtás közhatalom gyakorlása, annak során az állam a közhatalmat az önálló jogi személyiségű és önálló felelősségű szervein, a büntetés-végrehajtási intézeteken keresztül

gyakorolja a büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény 1.§ (1) bekezdése és 2.§ (5) bekezdése szerint. A szabadságvesztés végrehajtása a fogvatartott bizonyos személyiségi jogainak korlátozásával jár, az alapvető jogai a büntetés-végrehajtás során korlátozottan érvényesülhetnek. A Kúria számos döntésével alátámasztott ítélkezési gyakorlat azonban egységes abban a kérdésben, hogy személyiségi jogot sért, ha a jogszabályban meghatározott fogva tartási körülményeket nem biztosítják a fogvatartott számára (Kúria Pfv.IV.21.344/2015/6., Pfv.III.22.332/2017/5.).

- [26] A 2022. május 13. napjáig – tehát a felperes első megőrzésre befogadásakor – hatályban lévő utasítás 25-28. pontja szerint a büntetés-végrehajtási intézet diétás norma szerinti ételmezést biztosít szakorvosi javaslat esetén; a diétás norma szükségességének felmerülése esetén a szükséges vizsgálatokat a büntetés-végrehajtási intézet orvosa soron kívül elvégzi, vagy intézkedik szakorvos általi elvégzésére; a fogva tartott diétás normába sorolásáról, valamint a diétás norma szerinti ételmezés megszüntetéséről a büntetés-végrehajtási intézet orvosa dönt; a diétás norma szerinti ételmezés fenntartásának szükségességét a büntetés-végrehajtási intézet orvosa akut megbetegedések esetén szükség szerinti gyakorisággal, tartósan fennálló állapot esetén rendszeresen felülvizsgálja.
- [27] Az utasítás a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bv. tv.) 155.§ (3) bekezdésén alapul, amely szerint az elítéltek részére legalább napi háromszori étkezést szükséges biztosítani, melyből legalább egy étkezés meleg étel; az étkezési normákat az elítéltek által végzett munka jellegének, egészségi állapotuknak és életkoruknak megfelelően kell kialakítani.
- [28] Az utasítás diétás normára vonatkozó rendelkezései a büntetés-végrehajtási intézetekben fogvatartott elítéltek és egyéb jogcímen fogvatartottak egészségügyi ellátásáról szóló 8/2014. (XII. 12.) IM rendelet (Bv. R.) 4.§ (2) bekezdésének szabályait részletezik, amely szerint a büntetés-végrehajtási intézeti orvos írásbeli rendelkezése alapján a fogvatartottat egészségi állapotának megfelelő speciális ételmezésben kell részesíteni.
- [29] A módosított tényállás szerint a felperes egészségi állapota folytán diétás ételmezésre szorult, az alperes azonban ezt elmulasztva csak az alpnorma szerinti étkeztetést biztosította számára. Az egészségi állapotnak meg nem felelő, a betegség tüneteit kiváltó étkeztetés nyilvánvalóan sérti, de legalább is veszélyezteti a fogvatartott egészségét, ezért jogellenességet kizáró körülmények - jogos védelmi helyzet, szükséghelyzet, a jogosult hozzájárulása, jogszabály engedélye - hiányában azt kellett megállapítani, hogy az alperes a speciális étkeztetés elmulasztásával megsértette a felperes Ptk. 2:43.§ a) pontjában védett egészséghez fűződő személyiségi jogát [Ptk. 2:51.§ (1) bekezdés a) pont].
- [30] Az alperes a keresetben sérelmezett jogsértő magatartást 2022 évben, a felperes őrzésre befogadása során tanúsította. Szabadságvesztés büntetését a felperes más büntetés-végrehajtási intézetben tölti, a jogsértéssel előidézett állapot megszűnt, annak folytatásától nem kell tartani, ezért a Ptk. 2:51.§ (1) bekezdés b) pontja szerinti objektív jogkövetkezmények alkalmazása a másodfokú bíróság szerint is szükségtelen volt.
- [31] A személyiségi jogsértés felróhatóságtól független szankciói mellett a felperes az alperesnek sérelemdíjban való marasztalását is kérte.
- [32] A Ptk. 2:52.§ (1) bekezdése szerint akit személyiségi jogában megsértenek, sérelemdíjat követelhet az őt ért nem vagyoni sérelemért. A (2) bekezdés értelmében a sérelemdíj megfizetésére kötelezés feltételeire – különösen a sérelemdíj fizetésére köteles személy meghatározására és a kimentés módjára – a kártérítési felelősség szabályait kell alkalmazni azzal, hogy a sérelemdíjra való jogosultsághoz a jogsértés tényén kívül további hátrány bekövetkeztének bizonyítása nem szükséges.

- [33] Az elsőfokú bíróság is rögzítette ítéletében, hogy a felperest sérelem érte azzal, hogy az alperesnél tartózkodva a részére biztosított ételt elfogyasztani nem tudta, ezért éhezett. Mindez azonban álláspontja szerint nem állt okozati összefüggésben az alperes magatartásával, amely egyébként sem volt felróható.
- [34] A felperes számára az alperesnél töltött, több hetet kitevő perbeli időszakban az egészségügyi panaszok megelőzése érdekében az allergén anyagot tartalmazó ételek elkerülése – akár az éhezés felvállalásával – azért volt szükséges, mert az orvos által elrendelt diétás étkezést nem kapta meg, így sérelmei nyilvánvalóan a személyiségi jogát sértő alperesi magatartással álltak okozati összefüggésben.
- [35] A felróhatóság hiányát az elsőfokú bíróság arra alapította, hogy az elektronikus nyilvántartásból az alperes nem szerezhette tudomást az orvos által elrendelt speciális étkezés szükségességéről, és a kimentés körében az alperes fellebbezési ellenkérelmében is erre hivatkozott. A módosított tényállás szerint azonban az orvosi rendelvénny szerepelt a nyilvántartás irataiban. Az alperes által alkalmazott számítógépes rendszerrel kapcsolatos hiba vagy ügyviteli hiányosság egyébként sem vezethet kimentésre. A felperes befogadásakor hivatkozott a diéta elrendelésére, felmutatta az arra vonatkozó orvosi táplálkozási utasítást, és annak megsértése miatt kártérítési igényt is előterjesztett. A diétás norma szerinti élelmezés szükségessége tehát felmerült, a Bv. tv., a Bv. R. és az utasítás fentebb idézett rendelkezéseire figyelemmel az alperestől az általa hivatkozott, de nem igazolódott adatrögzítési hiba esetén is elvárható lett volna annak tisztázása, hogy a intézet orvosa által 02/002288 naplószámon a releváns időszakra elrendelt, a felperes által felmutatott táplálkozási utasítást milyen okból nem tartalmazza a Főnix-rendszer, és csak az elrendelés hiánya vagy büntetés-végrehajtási intézeti orvos általi megszüntetés beigazolódása esetén élelmezhetette volna alapszabvány szerint a felperest.
- [36] A sérelemdíj összegének meghatározása során a másodfokú bíróság abból indult ki, hogy a felperes egészségét veszélyeztető étkeztetés előbb hat, majd tizenhárom, végül további hét napon át tartott. Az alperes mulasztása a fogvatartott kárenyhítési kötelezettséget megvalósító elővigyázatossága folytán betegségének kóros tüneteit nem váltotta ki, de azzal járt, hogy az allergén ételek elhagyásával a felperes nem jutott hozzá a Bv. tv. 155.§ (3) bekezdése alapján biztosítandó étkezési lehetőséghez. Mindez sérelemdíjjal kompenzálendő nem vagyoni sérelmet okozott számára, amelynek összegét a felperest ért hátrányok értékelésével a másodfokú bíróság 300.000 forintban határozta meg.
- [37] A fentiekre figyelemmel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét – a Pp. 376.§ (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül eljárva – a Pp. 383.§ (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta, a személyiségi jogsértés megtörténtét megállapította, kötelezte az alperest 300.000 forint sérelemdíj megfizetésére, míg ezt meghaladó részében az elsőfokú bíróság keresetet elutasító ítéletét helybenhagyta.
- [38] A másodfokú bíróság döntésével a pernyertesség-perveszteség aránya 30% – 70%. Az alperes perköltséget nem igényelt, a felperes az elsőfokú eljárásra az R. 3.§ (2) bekezdés a) pontja alapján kérte költségei megállapítását, míg a másodfokú eljárásban perköltségként az őt képviselő ügyvéd másodfokú díját Áfa nélkül 50.000 forintban számította fel. Az ügyvédi munkadíj felszámításakor azonban nem hivatkozott az ügyvédi megbízási szerződés díjkikötésére, ezért az R. 2.§ (1) bekezdése a másodfokú perköltség összegének megállapításakor nem volt alkalmazható. Az R. 3.§ (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése alapján az elsőfokú eljárásban 50.000 forint, a másodfokú eljárásban 25.000 forint ügyvédi munkadíj volt megállapítható, amelynek a pervesztességével arányos részét az alperes a Pp. 83.§ (2) bekezdése alapján köteles megfizetni.

- [39] A felperes személyes költségmentességben részesült, az alperes az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 5.§ (1) bekezdés b) pontja alapján személyes illetékmentes, a feljegyzett eljárási illeték ezért a Pp. 102.§ (6) bekezdése alapján az állam terhén marad.

Pécs, 2024. január 5.

Dr. Kutasi Tünde s.k. a tanács elnöke, Dr. Kovács János s.k. előadó bíró, Gáspárné dr. Baranyabán Judit s.k. bíró